

CAPUT XXXVI.

Lex fertur, ut filie paternam hereditatem advenientes nubant contribulibus suis, ne tribus per connubia misceantur, & possessiones confundantur.

Sup. 27. 1. Accesserunt autem & principes familiarum Galaad filij Machir, filij Manasse de stirpe filiorum Ioseph locutique sunt Moysi coram principibus Israëli, atque dixerunt: 2. Tibi domino nostro præcepit Dominus ut Terram sorte divideres filiis Israëli, & ut filia Salphaad fratris nostri daret possessionem debitam patri: 3. quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequetur possessio sua, & translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur. 4. atque ita fiet, ut cum iubileus, id est, quinquagesimus annus remissionis advenierit, confundatur sortium distributio, & aliorum possessio ad alios transeat. 5. Respondit Moyses filiis Israëli, & Domino præcipiente, ait: Rectè tribus filiorum Ioseph locuta est.

6. & hæc lex super filiabus Salphaad a Domino promulgata est: * Nubant quibus volunt, tantum ut suæ tribus hominibus: 7. ne commisceatur possessio filiorum Israëli de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu, & cognatione sua: 8. & cunctæ feminae de eadem tribu maritos accipient: ut hereditas permaneat in familiis, 9. nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant, 10. ut a Domino separate sunt. Pecceruntque filia Salphaad, ut fuerat imperatum: 11. & nupsērunt, Maala, & Thersa, & Hegla, & Melcha, & Noa, filiis patris sui, 12. de familia Manasse, qui fuit filius Ioseph: & possessio, quæ illis fuerat attributa, mansit in tribu, & familia patris earum. 13. Hæc sunt mandata, atque iudicia, quæ mandavit Dominus per manum Moysi ad filios Israëli, in campestribus Moab supra Iordanem contra Iericho.

Tob. 7. 14.

LIBER DEUTERONOMII,

HEBRAÏCE ELLE HADDEBARIM.

QUINTUS Moysis liber à Græcis DEUTERONOMIUM dicitur, à διευνομος, secundus; & quævis lex: quasi dicas secundam, seu secundariam legem. Non quod alia sit ab ea que in monte Sinai data est, sed quod denud repetita, coram filiis eorum qui post primam promulgationem perierant in deserto. Hebræi suo more à primis dictionibus; ELLEHADDEBARIM, id est hæc sunt verba, hunc librum inscripserunt. Incipit autem à brevi narratione rerum præteritarum: mox populum hortatur ad legis obsequium, quam diligenter repetit & explicat: deinde res gestas narrat ab initio undecimi mensis usque ad septimum diem mensis duodecimi anni illius, qui ab exitu quadragesimus est.

Atque hic ultimus Moysis liber PENTATEUCHUM absoluit, qui à quinque voluminibus seu partibus nomen habet: Viri enim Græcis quinque, πέντες instrumentum & volumen, significat. Eosdem libros Hebræi proprie THORA, id est, legem appellant: Quamquam legis nomine etiam totum vetus instrumentum (ut videre est Ioan. 8. 17.) nonnumquam designetur. Continet autem Pentateuchus historiam annorum 2552. cum dimidio.

CAPUT PRIMUM.

Brevis repetitio eorum que Israëli in deserto contigerant: pœnaque infideli populo inflicta vel mortis, vel peregrinationis per 40. annos.

1. Hæc sunt verba, quæ locutus est Moyses ad omnem Israëli trans Iordanem in solitudine campestris,

contra Mare rubrum, inter Pharan, & Thophel, & Laban, & Haseroth, ubi auri est plurimum: 2. undecim diebus de Horeb per viam montis Seir usque ad Cadesbarne. 3. Quadragesimo anno *, undecimo mense, primâ die mensis locutus est Moyses ad filios Israëli omnia, quæ præcepit illi Dominus, ut diceret eis:

* Ab exitu anno M. 2553. Ant. Chr. 1451.

4. post-

* Num. 21. 24.

4. * postquam percussit Sehon regem Amorrhæorum, qui habitabat in Hesebon: & Og regem Basan, qui mansit in Astaroth, & in Edrai, 5. trans Iordanem in Terra Moab. Cæpitque Moyses explanare legem, & dicere: 6. Dominus Deus noster locutus est ad nos in Horeb, dicens: Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis: 7. revertimini, & venite ad montem Amorrhæorum, & ad cetera quæ ei proxima sunt campestria atque montana, & humilliora loca contra Meridiem, & iuxta litus maris, Terram Chananaeorum, & libani usque ad flumen magnum Euphraten. 8. En, inquit, tradidi vobis: ingredi mini & possidete eam, super qua iuravit Dominus patribus vestris Abraham, Isaac, & Jacob, ut daret illam eis, & semini eorum post eos. 9. Dixique vobis illo in tempore: 10. * Non possum solus sustinere vos: quia Dominus Deus vester multiplicavit vos, & estis hodie sicut stellæ cæli, plurimi.

* Exod. 18. 28.

11. (Dominus Deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa millia, & benedicat vobis sicut locutus est.) 12. Non valeo solus negotia vestra sustinere, & pondus ac iurgia. 13. Date eis vobis viros sapientes & gnaros, & quorum conversatio sit probata in tribubus vestris, ut ponam eos vobis principes. 14. Tunc respondistis mihi: Bona res est, quam vis facere. 15. Tulique de tribubus vestris viros sapientes & nobiles, & constitui eos principes, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios ac decanos, qui docerent vos singula.

* Ioan. 7. 24.

* Lev. 19. 15.

15. Infr. 16. 19. 24. 23.

19. 24. 23. Eccli. 42.

1. Iacobi 2. 1.

* Pharan Num. 13. 1.

16. Præcepique eis, dicens: Audite illos, & * quod iustum est iudicate: sive civis sit ille, sive peregrinus. 17. * Nulla erit distantia personarum, ita parvum audietis ut magnum: nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est. Quod si difficile vobis visum aliquid fuerit, referete ad me, & ego audiam. 18. Præcepique omnia quæ facere deberetis. 19. Profecti autem de Horeb, transivimus per erémum * terribilem & maximam, quam vidistis, per viam montis Amorrhæi, sicut præceperat Dominus

Deus noster nobis. Cùmque venissemus in Cadesbarne, 20. dixi vobis: Venistis ad montem Amorrhæi, quem Dominus Deus noster daturus est nobis.

21. Vide Terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi: ascende & posside eam, sicut locutus est Dominus Deus noster patribus tuis: noli timere, nec quidquam paveas.

22. * Et accessistis ad me omnes, atque dixistis: Mittamus viros qui considerent Terram: & renuncient per quod iter debeamus ascendere, & ad quas pergere civitates.

23. Cùmque mihi sermo placuisset, misi ex vobis duodecim viros, singulos de tribubus suis.

24. Qui cùm perrexissent, & ascendissent in montana, venerunt usque ad Vallem botri: & considerata terra,

25. sumentes de fructibus eius, ut ostenderent ubertatem, attulerunt ad nos, atque dixerunt: Bona est terra, quam Dominus Deus noster daturus est nobis.

26. Et nolulistis ascendere, sed increduli ad sermonem Domini Dei nostri.

27. murmurastis in tabernaculis vestris, atque dixistis: Odit nos Dominus, & idcirco eduxit nos de Terra Ægypti, ut traderet nos in manu Amorrhæi, atque deleret.

28. Quod ascendemus? nuncij truerunt cor nostrum, dicentes: Maxima multitudo est, & nobis statura procerior: urbes magnæ, & ad cælum usque munitæ, filios Enacim vidimus ibi.

29. Et dixi vobis: Nolite metuere, nec timeatis eos:

30. Dominus Deus, qui ductor est vester, pro vobis ipse pugnabit, sicut fecit in Ægypto cunctis videntibus.

31. Et in solitudine (ipse vidisti) portavit te Dominus Deus tuus, ut solet homo gestare parvulum filium suum, in omni via, per quam ambulastis, donec veniretis ad locum istum.

32. Et nec sic quidem credidistis Domino Deo vestro,

33. * qui præcessit vos in via, & metatus est locum, in quo tentoria figere deberetis, nocte ostendens vobis iter per ignem, & die per columnam nubis.

34. Cùmque audisset Dominus vocem sermonum vestrorum, iratus iuravit & ait:

35. * Non videbit quispiam de homi-

* Num. 13. 3. Num. 32. 8.

* Exod. 13. 21. Num. 14. 14.

* Num. 14. 23. Psal. 94. 11.

nibus generationis huius pessimæ Terram bonam, quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris:

36. præter Caleb filium Iephone. ipse enim videbit eam, & ipsi dabo Terram, quam calcavit, & filiis eius, quia secutus est Dominum.

37. Nec miranda indignatio in populum, cum mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc:

38. sed Iosue filius Nun minister tuus, ipse intrabit pro te. hunc exhortare & robora, & ipse sorte Terram dividet Israël.

39. Parvuli vestri, de quibus dixisti quod captivi ducerentur, & filij qui hodie boni ac mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur: & ipsis dabo Terram, & possidebunt eam.

40. Vos autem revertimini & abite in solitudinem per viam Maris rubri.

* Num. 14. 41. * Et respondistis mihi: Peccavimus Domino: ascendemus & pugnabimus, sicut præcepit Dominus Deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem,

* Num. 14. 42. ait mihi Dominus: Dic ad eos: * Nollite ascendere, neque pugnetis, non enim sum vobiscum: ne cadatis coram inimicis vestris.

43. Locutus sum, & non audistis: sed adversantes imperio Domini, & tumentes superbiã ascendistis in montem.

44. Itaque egressus Amorrhæus, qui habitabat in montibus, & obviam veniens persecutus est vos, sicut solent apes persequi: & cecidit de Seir usque Horma.

45. Cumque reversi ploraretis coram Domino, non audivit vos, nec voci vestræ voluit acquiescere.

46. Sedistis ergo in Cadesbarne multo tempore.

CAPUT III.

Beneficiorum populo exhibitum repetitio, pugne contra Moab & Ammon prohibitio, regisque Sehon & terræ ipsius expugnatio.

1. **P**rofectique inde venimus in solitudinem, quæ ducit ad Mare rubrum, sicut mihi dixerat Dominus: & circumivimus montem Seir longo tempore.

2. Dixitque Dominus ad me: Sufficit vobis circumire montem istum: ite contra Aquilonem:

4. & populo præcipe, dicens: Transibitis per terminos fratrum vestrorum fi-

liorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos.

5. Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir.

6. Cibos emeritis ab eis pecuniã, & comedetis: aquam emptam haurietis, & bibetis.

7. Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum: novit iter tuum, quomodo transieris solitudinem hanc magnam, per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit.

8. Cumque transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabant in Seir, per viam campestris de Elath, & de Aston-gaber, venimus ad iter, quod ducit in desertum Moab.

9. Dixitque Dominus ad me: Non pugnes * contra Moabitas, nec in eas adversus eos prælium: non enim dabo tibi quidquam de terra eorum, quia filiis Loth tradidi Ar in possessionem.

10. Enim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus, & validus, & tam excelsus ut de Enacim stirpe,

11. quasi gigantes crederentur, & essent similes filiorum Enacim. Denique Moabite appellat eos Enim.

12. In Seir autem pridem habitaverunt Horrhæi: quibus expulsis atque deletis, habitaverunt filij Esau, sicut fecit Israël in terra possessionis suæ, quam dedit illi Dominus.

13. Surgentes ergo ut transiremus Torrentem Zared, venimus ad eum.

14. Tempus autem, quo ambulavimus de Cadesbarne usque ad transitum torrentis Zared, triginta & octo annorum fuit: donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut iuraverat Dominus:

15. cuius manus fuit adversum eos, ut interirent de castrorum medio.

16. Postquam autem universi ceciderunt pugnatore, &

17. locutus est Dominus ad me, dicens:

18. Tu transibis hodie terminos Moab, urbem nomine Ar:

19. & accedens in vicinia filiorum Ammon, cave ne pugnes contra eos, nec movearis ad prælium: non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Loth dedi eam in possessionem.

20. Ter-

* Confer cum Num. 14. 25. & 32. 13.

* Ann. M. 2553. Ant. Chr. 1451.

20. Terra gigantum reputata est: & in ipsa olim habitaverunt gigantes, quos Ammonitæ vocant Zomzomim,

21. populus magnus, & multus, & proceræ longitudinis, sicut Enacim, quos delevit Dominus a facie eorum: & fecit illos habitare pro eis,

22. sicut fecerat filios Esau, qui habitant in Seir, delens Horrhæos, & terram eorum illis tradens, quam possident usque in præsens.

23. Hevaos quoque, qui habitabant in Haserim usque Gazan, Cappadoces expulerunt: qui egressi de Cappadocia deleverunt eos, & habitaverunt pro illis.

24. Surgite, & transite torrentem Arnon: ecce tradidi in manu tua Sehon regem Hesebon Amorrhæum, & terram eius incipe possidere, & committe adversus eum prælium.

25. Hodie incipiam mittere terrorem, atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni caelo: ut audito nomine tuo paveant, & in morem parturientium contremiscant, & dolore teneantur.

26. * Misi ergo nuncios de solitudine Cademoth ad Sehon regem Hesebon verbis pacificis, dicens:

27. Transibimus per terram tuam, publicè gradiemur viã: non declinabimus neque ad dexteram, neque ad sinistram.

28. Alimenta pretio vende nobis, ut vescamur: aquam pecuniã tribue, & sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas transitum,

29. sicut fecerunt filij Esau, qui habitant in Seir, & Moabite, qui morantur in Ar: donec veniamus ad Iordanem, & transeamus ad Terram, quam Dominus Deus noster daturus est nobis.

30. Noluitque Sehon rex Hesebon dare nobis transitum: quia induraverat Dominus Deus tuus spiritum eius, & obfirmaverat cor illius, ut traderetur in manus tuas, sicut nunc vides.

31. Dixitque Dominus ad me: * Ecce cœpi tibi tradere Sehon, & terram eius, incipe possidere eam.

32. Egressusque est Sehon obviam nobis cum omni populo suo ad prælium in Iasa.

33. Et tradidit eum Dominus Deus noster nobis: percussimusque eum cum filiis suis & omni populo suo.

34. Cunctasque urbes in tempore illo cepimus, interfecit habitatoribus earum, viris ac mulieribus & parvulis, non reliquimus in eis quidquam.

35. Absque iumentis, quæ in partem venere prædantium: & spoliis urbium, quas cepimus

36. ab Aroër, quæ est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, usque Galaad. Non fuit vicus & civitas, quæ nostras effugeret manus: omnes tradidit Dominus Deus noster nobis.

37. Absque terra filiorum Ammon, ad quam non accessimus: & cunctis quæ adiacent torrenti Ieboc, & urbibus montanis, universisque locis, a quibus nos prohibuit Dominus Deus noster.

CAPUT III.

Pugna contra Og regem Basan, & lectus eius, atque sors duarum tribuum & semis circa Iordanem: precatur Moyses ut liceat ei terram promissam ingredi, sed Deus id illi negat: Iosue ad ceteros Chanaanicos debellandos roborat.

1. **I**taque conversi ascendimus per iter Basan: * egressusque est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum in Edraï.

2. Dixitque Dominus ad me: Ne timeas eum: quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua: faciesque ei, sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum, qui habitavit in Hesebon.

3. * Tradidit ergo Dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem Basan, & universum populum eius: percussimusque eos usque ad interneconem,

4. vastantes cunctas civitates illius uno tempore. non fuit oppidum, quod nos effugeret: sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan.

5. Cunctæ urbes erant munitæ muris altissimis, portisque & vectibus, absque oppidis innumeris, quæ non habebant muros.

6. Et delevimus eos, sicut feceramus Sehon regi Hesebon, disperdentes omnem civitatem, virosque ac mulieres & parvulos:

7. iumenta autem & spolia urbium diripimus.

8. Tulimusque illo in tempore terram de manu duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Iordanem: a torrente Arnon usque ad montem Hermon,

9. quem Sidonij Sarion vocant, & Amorrhæi Sanir: *

10. omnes civitates, quæ sitæ sunt in

Eodem ann. 2553. * Num. 21. 33. Inf. 29. 7.

* Num. 21. 34.

* Num. 21. 35.

* Alii item Sion, Antilibano contiguum, Inf. 4. 48.

Plantie, & universam Terram Galaad & Basan usque ad Selcha, & Edrá civitates regni Og in Basan.

11. Solus quippe Og rex Basan restitit de stirpe gigantum. Monstratur lectus eius ferreus, qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis, & quatuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus.

12. Terramque possedimus tempore illo ab Aroër, quæ est super ripam torrentis Arnon, usque ad mediam partem montis Galaad: & civitates illius * dedi Ruben & Gad.

13. Reliquam autem partem Galaad, & omnem Basan regni Og, tradidi mediæ tribui Manasse, omnem regionem Argobi: cunctaque Basan vocatur Terra gigantum.

14. Israhel filius Manasse possedit omnem regionem Argob usque ad terminos Gesuri, & Machati. Vocavitque ex nomine suo Basan, Havoth Israhel, id est, Villas Israhel, usque in præsentem diem.

15. Machir quoque dedi Galaad.

16. Et tribubus Ruben & Gad dedi de Terra Galaad usque ad Torrentem Arnon medium torrentis, & confinium usque ad torrentem Ieboc, qui est terminus filiorum Ammon:

17. & plantiam solitudinis, atque Iordanem, & terminos Cenereth usque ad mare deserti, quod est salissimum, ad radices montis Phasga contra orientem.

18. Præcipite vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem, expediti præcedite fratres vestros filios Israhel omnes viri robusti:

19. absque uxoribus, & parvulis atque iumentis. Novi enim quoddam plura habeatis pecora, & in urbibus remanere debent, quas tradidi vobis,

20. donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris, sicut vobis tribuit: & possideant ipsi etiam Terram, quam daturus est eis trans Iordanem: tunc revertetur unusquisque in possessionem suam, quam dedi vobis.

* Nam. 27. 18. 21. * Iosue quoque in tempore illo præcepit, dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit Dominus Deus vester duobus his regibus: sic faciet omnibus regnis, ad quæ transiturus es.

22. Ne timeas eos: Dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis.

23. Precatusque sum Dominum in tempore illo, dicens:

24. Domine Deus, tu cæpisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam, manumque fortissimam. neque enim est alius Deus vel in caelo, vel in terra, qui possit facere opera tua, & comparari fortitudini tuæ.

25. Transibo igitur, & videbo Terram hanc optimam trans Iordanem, & montem istum egregium, & Libanum.

26. Iratusque est Dominus mihi propter vos, nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi: nequaquam ultra loquaris de hac re ad me.

27. Ascende cacumen Phasgæ, & oculos tuos circumfer ad occidentem, & ad aquilonem, austrumque & orientem, & aspice. * nec enim transibis Iordanem istum.

28. Præcipe Iosue, & corrobora eum atque conforta: quia ipse præcedet populum istum, & dividet eis Terram, quam visurus es.

29. Mansimusque in valle contra fanum Phogor.

CAPUT IV.

Exhortatur Moyses ad servanda Dei precepta, tum beneficii Dei, tum eorum laudibus; comminando transgressoribus, prohibet omnem imaginem que ad idolatriam induceret; suam prædicit mortem, tresque urbes refugij separat trans Iordanem pro homicidiis involuntariis & casualibus.

1. **ET** nunc Israhel audi præcepta & iudicia, quæ ego doceo te: ut faciens ea, vivas, & ingrediens possideas Terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis.

2. Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: custodite mandata Domini Dei vestri, quæ ego præcipio vobis.

3. * Oculi vestri viderunt omnia quæ fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri.

4. Vos autem qui adhæretis Domino Deo vestro, vivitis universi usque in præsentem diem.

5. Scitis quod docuerim vos præcepta atque iustitias, sicut mandavit mihi Dominus Deus meus: sic facietis ea in Terra, quam possessuri estis:

6. & observabitis & implebitis opere. Hæc

Hæc est enim vestra sapientia, & intellectus coram populis, ut audientes universa præcepta hæc, dicant: In populus sapiens & intelligens, gens magna.

7. Nec est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantibus sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.

8. Quæ est enim alia gens sic incluta, ut habeat ceremonias, iustaque iudicia, & universam legem, quam ego proponam hodie ante oculos vestros?

9. Custodi igitur temetipsum, & animam tuam sollicite. Ne obliviscaris verborum, quæ viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes tuos,

10. a die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Horeb, quando Dominus locutus est mihi, dicens: Congrega ad me populum, ut audiant sermones meos, & discant timere me omni tempore quo vivunt in terra, doceantque filios suos.

11. Et accessisti ad radices montis, qui ardebat usque ad cælum: erantque in eo tenebræ, & nubes, & caligo.

12. Locutusque est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis, & formam penitus non vidistis.

13. Et ostendit vobis pactum suum, quod præcepit ut faceretis, & decem verba, quæ scripsit in duabus tabulis lapideis.

14. Mihi quoque mandavit in illo tempore ut docerem vos ceremonias & iudicia, quæ facere deberetis in Terra, quam possessuri estis.

15. Custodite igitur sollicitè animas vestras. * Non vidistis aliquam similitudinem in die, qua locutus est vobis Dominus in Horeb de medio ignis:

16. ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem, aut imaginem masculi vel femine,

17. similitudinem omnium iumentorum, quæ sunt super terram, vel avium sub caelo volantium,

18. atque reptilium, quæ moventur in terra, sive piscium qui sub terra morantur in aquis:

19. ne fortè elevatis oculis ad cælum, videas Solem & Lunam, & omnia astra cæli, & errore deceptus adores ea & colas quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub caelo sunt.

20. Vos autem tulit Dominus, & eduxit de fornace ferrea Ægypti, ut haberet

populum hereditarium, sicut est in præsentia die.

* Sup. 1. 37. 21. * Iratusque est Dominus contra me propter sermones vestros, & iuravit ut non transirem Iordanem, nec ingrederer Terram optimam, quam daturus est vobis.

22. Ecce morior in hac humo, non transibo Iordanem: vos transibitis, & possidebitis terram egregiam.

23. Cave ne quando obliviscaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit tecum: & facias tibi sculptam similitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit:

24. * quia Dominus Deus tuus ignis consumens est, Deus æmulator.

25. Si genueritis filios ac nepotes, & morati fueritis in Terra, deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem, patrans malum coram Domino Deo vestro, ut eum ad iracundiam provocetis:

26. testes invoco hodie cælum & terram, cito perituros vos esse de Terra, quam transito Iordane possessuri estis. non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit vos Dominus,

27. atque disperget in omnes gentes, & remanebitis pauci in nationibus, ad quas vos ducturus est Dominus.

28. ibique servietis diis, qui hominum manu fabricati sunt, ligno & lapidi qui non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorantur.

29. Cùmque quæsieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ.

30. Postquam te invenerint omnia quæ prædicta sunt, novissimo tempore revertèris ad Dominum Deum tuum, & audies vocem eius.

31. Quia Deus misericors Dominus Deus tuus est: non dimittet te, nec omnino delebit, neque obliviscetur pacti, in quo iuravit patribus tuis.

32. Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die quo creavit Deus hominem super terram, a summo caelo usque ad summum eius, si facta est aliquando huiusmodi res, ut umquam cognovit est,

33. ut audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti, & vixisti:

34. si fecit Deus ut ingrederetur, & tolleretur sibi Gentem de medio nationum, per tentationes, signa, atque portentia, per

pugnans & robustam manum, extentumque brachium, & horribiles visiones iuxta omnia, quæ fecit pro vobis Dominus Deus vester in Ægypto, videntibus oculis tuis:

35. ut scires quoniam Dominus ipse est Deus, & non est alius præter eum.

36. De cælo te fecit audire vocem suam, ut doceret te, & in terra ostendit tibi ignem suum maximum, & audisti verba illius de medio ignis,

37. quia dilexit patres tuos, & elegit semen eorum post eos. * Eduxitque te præcedens in virtute sua magna ex Ægypto,

38. ut deleteret nationes maximas & fortiores te in introitu tuo: & introduceret te, daretque tibi terram earum in possessionem, sicut cernis in præsentī die.

39. Scito ergo hodie, & cogitato in corde tuo quod Dominus ipse sit Deus in cælo sursum, & in terra deorsum, & non sit alius.

40. Custodi præcepta eius atque mandata, quæ ego præcipio tibi: ut bene sit tibi, & filiis tuis post te, & permanens multo tempore super Terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

* Num. 35. 41. * Tunc separavit Moyses tres civitates trans Iordanem ad Orientalem plagam,

42. ut confugiat ad eas, qui occiderit nolens proximum suum, nec sibi fuerit inimicus ante unum & alterum diem, & ad harum aliquam urbium possit evadere:

* Jos. 20. 8. 43. * Bosor in solitudine, quæ sita est in Terra campestri de tribu Ruben: & Ramoth in Galaad, quæ est in tribu Gad: & Golan in Basan, quæ est in tribu Manasse.

44. Ista est lex, quam proposuit Moyses coram filiis Israël,

45. & hæc testimonia & ceremoniæ atque iudicia, quæ locutus est ad filios Israël, quando egressi sunt de Ægypto,

46. trans Iordanem in valle contra famum Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi, qui habitavit in Hesebon, quem percussit Moyses. Filij quoque Israël egressi ex Ægypto

47. possederunt terram eius, & terram Og regis Basan, duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Iordanem ad solis ortum:

48. Ab Aroër, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, usque ad montem Sion, qui est & Hermon,

49. omnem planitiem trans Iordanem ad Orientalem plagam, usque ad mare solitudinis, & usque ad radices montis Phasga.

CAPUT V.

Præceptorum Decalogi repetitio & explicatio: & de timore filiorum Israël, cum Dei vocem audissent, & montem ardere vidissent ad legis promulgationem.

1. Vocavitque Moyses omnem Israël, & dixit ad eum: Audi Israël ceremonias atque iudicia, quæ ego loquor in auribus vestris hodie: discite ea, & opere complete.

2. Dominus Deus noster pepigit nobiscum fœdus in Horeb.

3. Non cum patribus nostris in initium, sed nobiscum qui in præsentiarum sumus, & vivimus.

4. Facie ad faciem locutus est nobis in monte de medio ignis.

5. Ego sequester & medius fui inter Dominum & vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba eius. timulistis enim ignem, & non ascendistis in montem, & ait:

6. * Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Terra Ægypti de domo servitutis.

7. * Non habebis deos alienos in conspectu meo.

8. * Non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium, quæ in cælo sunt desuper, & quæ in terra deorsum, & quæ versantur in aquis sub terra.

9. * Non adorabis ea, & non coles. Ego enim sum Dominus Deus tuus: Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me,

10. & faciens misericordiam in multa millia diligentibus me, & custodientibus præcepta mea.

11. * Non usurpabis nomen Domini Dei tui frustra: quia non erit impunitus qui super re vana nomen eius assumpserit.

12. Observa diem Sabbati. ut sanctifices eum, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus.

13. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua.

14. * Septimus dies Sabbati est, id est, requies Domini Dei tui. Non facies in eo quidquam operis tui, & filius tuus, &

Eodem anno M. 2553. mense 11. ann. 40. ab exitu.

* Exod. 20. 2. Lev. 26. 1. Psal. 80. 11. * Exod. 20. 3. Psal. 80. 10. * Exod. 20. 4. Lev. 26. 1. Psal. 96. 7. * Exod. 34. 14.

* Exod. 20. 7. Levit. 19. 12. Matth. 5. 33.

* Gener. 2. 2. Exod. 20. 10. Hebr. 4. 4.

filia, servus & ancilla, & bos, & asinus, & omne iumentum tuum, & peregrinus qui est intra portas tuas: ut requiescat servus tuus, & ancilla tua, sicut & tu.

15. Memento quod & ipse servieris in Ægypto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti, & brachio extento. Idcirco præcepit tibi ut observares diem Sabbati.

* Exod. 20. 16. * Honora patrem tuum & matrem, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore, & bene sit tibi in Terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

17. Non occides.

18. Neque mœchaberis.

19. Furtumque non facies.

20. Nec loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

* Matth. 5. 21. * Non concupisces uxorem proximi tui: non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, & universa quæ illius sunt.

22. Hæc verba locutus est Dominus ad omnem multitudinem vestram in monte de medio ignis & nubis, & caliginis, voce magna, nihil addens amplius: & scripsit ea in duabus tabulis lapideis, quas tradidit mihi.

23. Vos autem postquam audistis vocem de medio tenebrarum, & montem ardere vidistis, accessistis ad me omnes principes tribuum & maiores natu, atque dixistis:

24. Ecce ostendit nobis Dominus Deus noster maiestatem & magnitudinem suam. vocem eius audivimus de medio ignis, & probavimus hodie quod loquente Deo cum homine, vixerit homo.

25. Cur ergo moriemur, & devorabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus ultra vocem Domini Dei nostri, moriemur.

26. Quid est omnis caro, ut audiat vocem Dei viventis, qui de medio ignis loquitur sicut nos audivimus, & possit vivere?

27. Tu magis accede: & audi cuncta quæ dixerit Dominus Deus noster tibi: loquerisque ad nos, & non audientes, faciemus ea.

28. Quod cum audisset Dominus, ait ad me: Audivi vocem verborum populi huius quæ locuti sunt tibi: bene omnia sunt locuti.

29. Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me, & custodiant universa

mandata mea in omni tempore, ut bene sit eis & filiis eorum in sempiternum?

30. Vade, & dic eis: Revertimini in tentoria vestra.

31. Tu verò hic sta mecum, & loquar tibi omnia mandata mea, & ceremonias atque iudicia: quæ docebis eos, ut faciant ea in Terra, quam dabo illis in possessionem.

32. Custodite igitur & facite quæ præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neque ad dexteram, neque ad sinistram:

33. sed per viam, quam præcepit Dominus Deus vester, ambulabitis, ut vivatis, & bene sit vobis, & protulerunt dies in terra possessionis vestræ.

CAPUT VI.

Dominus ex toto corde diligendus, eiusdem mandata sollicitè servanda, & posteris inculcanda.

1. HÆC sunt præcepta, & ceremoniæ, atque iudicia, quæ mandavit Dominus Deus vester ut docerem vos, & faciatis ea in Terra, ad quam transgredimini possidendam:

2. ut timeas Dominum Deum tuum, & custodias omnia mandata & præcepta eius, quæ ego præcipio tibi, & filiis, ac nepotibus tuis, cunctis diebus vitæ tuæ, ut prolongentur dies tui.

3. Audi Israël, & observa ut facias quæ præcepit tibi Dominus, & bene sit tibi, & multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi terram lacte & melle manantem.

4. Audi, Israël, Dominus Deus noster, Dominus unus est.

5. * Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.

6. Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo:

7. & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens.

8. Et ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque & movebuntur inter oculos tuos,

9. scribesque ea in limine, & ostiis domus tuæ.

10. Cumque introduxerit te Dominus Deus tuus in Terram, pro qua iuravit patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob: & dederit tibi civitates magnas & optimas, quas non ædificasti,

11. domos plenas cunctarum opum, quas non

Eodem anno M. 2553. mense 11. ann. 40. ab exitu.

* Infr. 11. 13. Matth. 22. 37. Marc. 12. 30. Luc. 10. 27.

non extruxisti, cisternas, quas non fodisti, vinea & oliveta, quæ non plantasti, & comederis, & saturatus fueris:

13. cave diligenter ne obliviscaris Domini, qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo servitutis. * Dominum Deum tuum timebis, & illi soli servies, ac per nomen illius iurabis.

14. Non ibitis post deos alienos cunctarum Gentium, quæ in circuitu vestro sunt: quoniam Deus æmulator Dominus Deus tuus in medio tui: nequando irascatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de superficie terræ.

15. * Non tentabis Dominum Deum tuum, sicut tentasti in loco tentationis.

16. Custodi præcepta Domini Dei tui, ac testimonia & ceremonias, quas præcepit tibi:

17. & fac quod placitum est & bonum in conspectu Domini, ut bene sit tibi: & ingressus possideas Terram optimam, de qua iuravit Dominus patribus tuis,

18. ut deleter omnes inimicos tuos coram te, sicut locutus est.

19. Cumque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid sibi volunt testimonia hæc, & ceremoniæ, atque iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noster nobis?

20. dices ei: Servi eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti:

21. fecitque signa atque prodigia magna & pessima in Ægypto contra Pharaonem, & omnem domum illius in conspectu nostro,

22. & eduxit nos inde, ut introductis daret Terram, super qua iuravit patribus nostris.

23. Præcepitque nobis Dominus ut faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum nostrum, ut bene sit nobis cunctis diebus vitæ nostræ, sicut est hodie.

24. Eritque nostri misericors, si custodierimus & fecerimus omnia præcepta eius coram Domino Deo nostro, sicut mandavit nobis.

CAPUT VII.

Nulla cum gentibus societas contrahenda, sed earum aër, luci ac simulachra delenda: memoratis Dei beneficiis promittit in omnibus auxilium & ubertatem, modo eius præcepta observent.

1. CUM introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam pos-

sessurus ingrederis, & deleverit Gentes multas coram te, * Hethæum, & Gergæum, & Amorrhæum, Chanaanæum, & Pherezæum, & Hevæum, & Iebusæum, septem gentes multo maioris numeri quam tu es, & robustiores te:

2. tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas usque ad internecionem. * Non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum,

3. neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo:

4. quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & ut magis serviat diis alienis. irasceturque furor Domini, & delebit te cito.

5. Quin potius hæc facietis eis: * Aras eorum subvertite, & confringite statuas, lucosque succidite, & sculptilia comburite.

6. * Quia populus sanctus es Domino Deo tuo. * Te elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis, qui sunt super terram.

7. Non quia cunctas gentes numero vincebatis, vobis iunctus est Dominus, & elegit vos, cum omnibus sitis populis pauciores:

8. sed quia dilexit vos Dominus, & custodivit iuramentum, quod iuravit patribus vestris: eduxitque vos in manu forti, & redemit de domo servitutis, de manu Pharaonis regis Ægypti.

9. Et scies quia Dominus Deus tuus, ipse est Deus fortis & fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus se, & his qui custodiunt præcepta eius in mille generationes:

10. & reddens odientibus se statim, ita ut disperdat eos, & ultra non differat, proinus eis restituens quod mererunt.

11. Custodi ergo præcepta & ceremonias, atque iudicia, quæ ego mando tibi hodie ut facias.

12. Si postquam audieris hæc iudicia, custodieris ea, & feceris, sicut edicit Dominus Deus tuus pactum tibi, & misericordiam quam iuravit patribus tuis:

13. & diliget te ac multiplicabit, benedicetque fructui ventris tui, & fructui terræ tuæ, frumento tuo, atque vindemiæ, oleo, & armentis, gregibus ovium tuarum super Terram, pro qua iuravit patribus tuis ut daret eam tibi.

14. Benedictus eris inter omnes populos. * Non erit apud te sterilis utriusque

* Exod. 23. 23. & 33. 2.

* Exod. 23. 32. & 34. 15. 16. Exod. 34. 16.

* Exod. 23. 24. Infr. 12. 3. & 16. 21.

* Infr. 14. 2. Infr. 26. 18.

* Exod. 23. 28. Infr. 24. 12.

* 2. Mac. 12. 40.

Eodem anno M. 2553. mense 11. anno 40. ab exitu.

Eodem anno M. 2553. mense 11. anno 40. ab exitu.

sexus, tam in hominibus quam in gregibus tuis.

15. Auferet Dominus a te omnem languorem: & infirmitates Ægypti pessimas, quas novisti, non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis.

16. Devorabis omnes populos, quos Dominus Deus tuus daturus est tibi. Non parceret eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in ruinam tui.

17. Si dixeris in corde tuo: Plures sunt gentes istæ quam ego, quo modo potero delere eas?

18. noli metuere, sed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, & cunctis Ægyptiis,

19. plagas maximas, quas viderunt oculi tui, & signa atque portentia, manumque robustam, & extensum brachium, ut educeret te Dominus Deus tuus. sic faciet cunctis populis, quos metuis.

20. * Insuper & crabrones mittet Dominus Deus tuus in eos, donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint, & latere poterint.

21. Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui est, Deus magnus & terribilis:

22. ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter: ne fortè multiplicentur contra te bestię terræ.

23. Dabitque eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: & interficiet illos donec penitus deleantur.

24. Tradetque reges eorum in manus tuas, & disperdes nomina eorum sub cælo: nullus poterit resistere tibi, donec conteras eos:

25. * Sculptilia eorum igne combures: non concupisces argentum & aurum, de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quidquam, ne offendas, propterea quia abominatio est Domini Dei tui.

26. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema, sicut & illud est. Quasi spurcitiâ detestaberis, & velut inquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathema est.

CAPUT VIII.

Commemorantur beneficia & afflictiones quæ Dominus eis in deserto immiserat, ne illorum & Dei sui fiant immemores.

1. OMne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, cave diligen-

ter ut facias, ut possitis vivere, & multiplicemini, ingressisque possideatis Terram, pro qua iuravit Dominus patribus vestris.

2. Et recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, ut affligeret te, atque tentaret, & nota fierent quæ in tuo animo versabantur, utrum custodires mandata illius, an non.

3. Afflixit te penuriâ, & dedit tibi cibum Manna, quod ignorabas tu & patres tui: ut ostenderet tibi quod non * in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei.

4. Vestimentum tuum, quo operiebarris, nequaquam vetustate defecit, & pes tuus non est subtritus, en quadragessimus annus est.

5. Ut recogites in corde tuo, quia sicut erudit filium suum homo, sic Dominus Deus tuus erudit te,

6. ut custodias mandata Domini Dei tui, & ambules in viis eius, & timeas eum.

7. Dominus enim Deus tuus introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarumque & fontium: in cuius campis & montibus erumpunt fluviorum abyssi:

8. terram frumenti, hordei ac vinearum, in qua ficus, & malogranata, & oliveta nascuntur: terram olei ac mellis.

9. Ubi absque ulla penuria comedes panem tuum, & rerum omnium abundantia perfrueris: cuius lapides ferrum sunt, & de montibus eius seris metalla fodiuntur:

10. ut cum comederis, & satiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo pro terra optima, quam dedit tibi.

11. Observa, & cave nequando obliviscaris Domini Dei tui, & negligas mandata eius atque iudicia & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie:

12. ne postquam comederis & satiatus fueris, domos pulchras ædificaveris, & habitaveris in eis,

13. habuerisque armenta boum & ovium greges, argenti & auri, cunctarumque rerum copiam,

14. elevetur cor tuum, & non remiscaris Domini Dei tui, qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo servitutis:

15. & ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili, * in qua erat serpens statu adrens, & scorpion ac dipsas, & nullæ omnino aque: * qui eduxit rivus de petra durissima,

16. & * cibavit te Manna in solitudine, quod nescierunt patres tui. Et postquam

* Matt. 4. 4. Luc. 4. 4.

* Num. 20. 9. 21. 6. * Exod. 17. 6.

* Exod. 16. 14. af-

afflixit ac probavit, ad extremum miser-
tus est tui.

17. ne dices in corde tuo: Fortitudo
mea, & robur manus meæ, hæc mihi
omnia præstiterunt.

18. Sed recorderis Domini Dei tui,
quod ipse vires tibi præberit, ut imple-
ret pactum suum, super quo iuravit pa-
tribus tuis, sicut præsens indicat dies.

19. Sin autem oblitus Domini Dei tui,
secutus fueris deos alienos, coluerisque
illos & adoraveris: ecce nunc prædico
tibi quod omnino dispereas.

20. Sicut Gentes, quas delevit Do-
minus in introitu tuo, ita & vos peribit-
is, si inobedientes fueritis voci Domini
Dei vestri.

CAPUT IX.

*Reprimatur elatio, ne futuras victorias sibi,
sed soli Domino adscribant: refricat
Moyses populo sua murmura & peccata
in deserto, & suam pro populo inter-
cessionem.*

Eodem
anno M.
2553.
mense 11.
ann. 40, ab
exitu.

1. **A**udi Israël: Tu transgredieris ho-
die Iordanem, ut possideas na-
tiones maximas & fortiores te, civitates
ingentes, & ad cælum usque muratas,

2. populum magnum atque sublimem,
filios Enacim, quos ipse vidisti, & audisti,
quibus nullus potest ex adverso resistere.

3. Scies ergo hodie quod Dominus Deus
tuus ipse transibit ante te, ignis devorans
atque consumens, qui conterat eos &
deleat atque disperdat ante faciem tuam
velociter, sicut locutus est tibi.

4. Ne dicas in corde tuo, cum dele-
verit eos Dominus Deus tuus in conspectu
tuo: Propter iustitiam meam introduxit
me Dominus ut terram hanc possiderem,
cum propter impietates suas istæ deletæ
sint nationes.

5. Neque enim propter iustitias tuas, &
æquitatem cordis tui ingredieris ut pos-
ideas terras earum: sed quia illæ egerunt
impiè, introeunte te deletæ sunt: & ut
compleret verbum suum Dominus, quod
sub iuramento pollicitus est patribus tuis
Abraham, Isaac, & Iacob.

6. scito ergo quod non propter iustitias
tuas Dominus Deus tuus dederit tibi ter-
ram hanc optimam in possessionem, cum
durissimæ cervicis sis populus.

7. Memento, & ne obliviscaris quo-
modo ad iracundiam provocaveris Do-
minum Deum tuum in solitudine. Ex eo

die, quo egressus es ex Ægypto usque
ad locum istum, semper adversum Do-
minum contendisti.

8. * Nam & in Horeb provocasti eum, &
& iratus delere te voluit, * Exod. 17.
6. & 19. 3.

9. quando ascendi in montem, ut acci-
perem tabulas lapideas, tabulas pacti
quod pepigit vobiscum Dominus: & per-
severavi in monte quadraginta diebus ac
noctibus, panem non comedens, & aquam
non bibens.

10. * Deditque mihi Dominus duas ta-
bulas lapideas scriptas digito Dei, & con-
tinentes omnia verba quæ vobis locutus
est in monte de medio ignis, quando
concio populi congregata est. * Exod. 31.
18. & 32.
15.

11. Cumque transissent quadraginta
dies, & totidem noctes, dedit mihi Do-
minus duas tabulas lapideas, tabulas fæde-
ris,

12. dixitque mihi: * Surge, & descen-
de hinc citò: quia populus tuus, quem
eduxisti de Ægypto, deseruerunt velo-
citer viam, quam demonstrasti eis, fæce-
runtque sibi confilæ. Exod. 32. 7.

13. Rursumque ait Dominus ad me:
Cerno quod populus iste duræ cervicis
sit:

14. dimitte me ut conteram eum, &
deleam nomen eius de sub cælo, & con-
stituam te super Gentem, quæ hac maior
& fortior sit.

15. Cumque de monte ardente descen-
derem, & duas tabulas fæderis utræque
tenerem manu,

16. vidissemque vos peccasse Domino
Deo vestro, & fecisse vobis vitulum con-
flatilem, ac deseruisse velociter viam eius,
quam vobis ostenderat:

17. proieci tabulas de manibus meis,
confregique eas in conspectu vestro.

18. Et prociidi ante Dominum sicut
prius, quadraginta diebus & noctibus
panem non comedens, & aquam non bi-
bens propter omnia peccata vestra quæ
gessistis contra Dominum, & eum ad ir-
acundiam provocastis:

19. timui enim indignationem & iram
illius, qua adversum vos concitatus, de-
lere vos voluit. Et exaudivit me Domi-
nus etiam hæc vice.

20. Adversum Aaron quoque vehemen-
ter iratus, voluit eum contere, & pro
illo similiter deprecatus sum.

21. Peccatum autem vestrum quod fe-
ceratis, id est vitulum, arripiens, igne
combussi, & in frusta comminuens, om-
ni-

ninoque in pulverem redigens, proieci in
torrentem, die de monte descendit.

* Num. 11.
1. & 16. 2.
& 21. 5.

22. * In incendio quoque & in tenta-
tione, & in Sepulchris concupiscentiæ
provocastis Dominum:

23. & quando misit vos de Cadesbar-
ne, dicens: Ascendite, & possidete Ter-
ram, quam dedi vobis, & contempsistis
imperium Domini Dei vestri, & non cre-
didistis ei, neque vocem eius audire vo-
luistis:

24. sed semper fuistis rebelles a die quâ
nosse vos cœpi.

25. Et iacui coram Domino quadra-
ginta diebus ac noctibus, quibus eum
suppliciter deprecabar, ne deleret vos ut
fuerat comminatus:

26. & orans dixi: Domine Deus, ne
dispergas populum tuum, & hereditatem
tuam, quam redemisti in magnitudine tua,
quos eduxisti de Ægypto in manu forti.

27. Recordare servorum tuorum Abra-
ham, Isaac, & Iacob: ne aspicias duri-
tiam populi huius, & impietatem atque
peccatum:

28. ne forte dicant habitatores terræ,
de qua eduxisti nos: Non poterat Domi-
nus introducere eos in Terram, quam
pollicitus est eis, & oderat illos: idcirco
eduxit, ut interficeret eos in solitudine.

29. qui sunt populus tuus & hereditas
tua, quos eduxisti in fortitudine tua ma-
gna, & in brachio tuo extento.

CAPUT X.

*Tabularum secundarum instauratio, Levi-
tarum officia: timor & dilectio Dei ad
servanda præcepta movere debent: præ-
putium cordis circumcidendum, peregrini
amandi, & per Dei nomen iurandum.*

Eodem
anno M.
2553.
* Exod. 34.
1.

1. **I**N tempore illo dixit Dominus ad
me: Dola tibi duas tabulas lapi-
deas, sicut priores fuerunt, & ascende
ad me in montem; faciesque arcam li-
gneam,

2. & scribam in tabulis verba quæ fue-
runt in his, quas ante confregisti, po-
nesque eas in arca.

3. Feci igitur arcam de lignis Settim.
Cumque dolassem duas tabulas lapideas
instar priorum, ascendi in montem, ha-
bens eas in manibus.

4. Scripsitque in tabulis iuxta id, quod
prius scripserat, verba decem, quæ lo-
cutus est Dominus ad vos in monte de

medio ignis, quando populus congrega-
tus est: & dedit eas mihi.

5. Reversusque de monte, descendi, &
posui tabulas in arcam, quam feceram,
quæ hucusque ibi sunt, sicut mihi præ-
cepit Dominus.

6. * Filij autem Israël moverunt castra * Num. 33.
ex Beroth Iacani in Mosera, ubi 31.

* Aaron mortuus ac sepultus est, pro quo, * Num. 20.
sacerdotio functus est Eleazar filius eius. 28. & 29.

7. Inde * venerunt in Gadgad: de quo * Id est
loco profecti, castrametati sunt in Ieteba-
ex Beroth,
non autem
ex Mosera.

8. Eo tempore separavit tribum Levi,
ut portaret arcam fæderis Domini, &
staret coram eo in ministerio, ac benedi-
ceret in nomine illius usque in præsen-
tem diem.

9. Quam ob rem non habuit Levi par-
tem, neque possessionem cum fratribus
suis: quia ipse Dominus possessio eius
est, sicut promisit ei Dominus Deus tuus.

10. Ego autem steti in monte, sicut
prius, quadraginta diebus ac noctibus:
exaudivitque me Dominus etiam hæc vice,
& te perdere noluit.

11. Dixitque mihi: Vade, & præcede
populum, ut ingrediatur, & possideat
Terram, quam iuravi patribus eorum ut
traderem eis.

12. Et nunc Israël, quid Dominus Deus
tuus perit a te, nisi ut timeas Dominum
Deum tuum, & ambules in viis eius, &
diligas eum, ac servias Domino Deo tuo
in toto corde tuo, & in tota anima tua:

13. custodiasque mandata Domini, &
ceremonias eius, quas ego hodie præcipio
tibi, ut bene sit tibi?

14. En Domini Dei tui cælum est, &
cælum cæli, terra & omnia, quæ in ea
sunt:

15. & tamen patribus tuis conglutinatus
est Dominus, & amavit eos, elegitque
semen eorum post eos, id est vos, de cun-
ctis Gentibus, sicut hodie comprobatur.

16. Circumcidit igitur præputium cordis
vestri, & cervicem vestram ne indu-
retis amplius.

17. quia Dominus Deus vester ipse est
Deus deorum, & Dominus dominantium,
Deus magnus & potens, & terribilis, qui *
personam non accipit, nec munerera.

18. Facit iudicium pupillo & viduæ,
amat peregrinum, & dat ei victum atque
vestitum. * 2. Paral.
19. 7.
Iob. 34. 19.
Sap. 6. 8.
Eccli. 35.
15.

19. & vos ergo amate peregrinos, quia
& ipsi fuistis advenæ in Terra Ægypti.

Gal. 2. 6.
20. Do-

- * Sup. 6. 10. * Dominum Deum tuum timebis, & ei soli servies: ipsi adhaerebis, iurabisque in nomine illius.
13. *Matth.* 4. 21. Ipse est laus tua, & Deus tuus, qui fecit tibi haec magna & terribilia, quae viderent oculi tui.
22. * In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Aegyptum, & ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut astra caeli.

CAPUT XI.

Recensentur varia Dei beneficia, multaque bona promittuntur servantibus eius praecipua, mala autem non servantibus, hoc est, benedictio & maledictio super montes Garizim & Hebal ponenda.

Eodem Anno M. 2553. Ant. Chr. 1451. mense 11. anno 40. ab exitu.

1. **A**MA itaque Dominum Deum tuum, & observa praecipua eius & ceremonias, iudicia atque mandata omni tempore.
2. Cognoscite hodie quae ignorant filij vestri, qui non viderunt disciplinam Domini Dei vestri, magna eius & robustam manum, extentumque brachium.
3. signa & opera quae fecit in medio Aegypti Pharaoni regi, & universae terrae eius.
4. omnique exercitui Aegyptiorum, & equis ac curribus: quo modo operuerint eos aquae maris rubri, cum vos persequerentur, & deleverit eos Dominus usque in praesentem diem.
5. vobisque quae fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum:
6. & * Dathan atque Abiron filiis Eliab, qui fuit filius Ruben: quos * aperto ore suo terra absorbit cum domibus & tabernaculis, & universa substantia eorum, quam habebant in medio Israel.
7. Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna quae fecit,
8. ut custodiatis universa mandata illius, quae ego hodie praecipio vobis, & possitis introire, & possidere Terram, ad quam ingredimini,
9. multoque in ea vivatis tempore: quam sub iuramento pollicitus est Dominus patribus vestris, & semini eorum, lacte & melle manantem.
10. Terra enim, ad quam ingredieris possidendam, non est sicut terra Aegypti, de qua existi, ubi iacto semine in hortorum morem aquae ducuntur irriguae:
11. sed montuosa est & campestris, de caelo expectans pluvias.

* Num. 16. 1. * Num. 16. 32.

12. quam Dominus Deus tuus semper invisit, & oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem eius.

13. * Si ergo obedieritis mandatis meis, quae ego hodie praecipio vobis, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & serviat ei in toto corde vestro, & in tota anima vestra:

14. dabit pluviam terrae vestrae temporaneam & serotinam, ut colligatis frumentum, & vinum, & oleum,

15. foenumque ex agris ad pasceda iumenta, & ut ipsi comedatis ac saturemini.

16. Cavete ne forte decipiatur cor vestrum, & recedatis a Domino, serviatique diis alienis, & adoretis eos:

17. iratusque Dominus claudat caelum, & pluviae non descendant, nec terra det germen suum, pereatisque velociter de Terra optima, quam Dominus daturus est vobis.

18. * Ponite haec verba mea in cordibus & in animis vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos vestros collocate.

19. Docete filios vestros ut illa meditentur, quando sederis in domo tua, & ambulaveris in via, & accubueris atque surrexeris.

20. Scribes ea super postes & ianuas domus tuae:

21. ut multiplicentur dies tui, & filiorum tuorum in Terra, quam iuravit Dominus patribus tuis, ut daret eis quamdiu caelum imminet terrae.

22. Si enim custodieritis mandata quae ego praecipio vobis, & feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus viis eius, adherentes ei,

23. disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram, & possidebitis eas, quae maiores & fortiores vobis sunt.

24. * Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit. A deserto, & a Libano, a flumine magno Euphrate usque ad mare occidentale erunt termini vestri.

25. Nullus stabit contra vos: terrorem vestrum & formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam calcaturi estis, sicut locutus est vobis.

26. En propono in conspectu vestro hodie benedictionem & maledictionem:

27. benedictionem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri, quae ego hodie praecipio vobis:

* Supr. 10. 12.

* Supr. 6. 6.

S A B B.
4. TEMP.
QUADR.
EPIST. 2.

* Ios. 1. 3.

28. maledictionem, si non obedieritis mandatis Domini Dei vestri, sed recesseritis de via, quam ego nunc ostendo vobis, & ambulaveritis post deos alienos, quos ignoratis.

29. Cum vero introduxerit te Dominus Deus tuus in Terram, ad quam pergis habitandum, pones benedictionem super montem Garizim, maledictionem super montem Hebal:

30. Qui sunt trans Iordanem post viam, quae vergit ad solis occubitum in Terra Chanaan, qui habitat in campestribus contra Galgalam, quae est iuxta vallem tendentem & intrantem procul.

31. Vos enim transibitis Iordanem, ut possideatis Terram, quam Dominus Deus vester daturus est vobis, ut habeatis & possideatis illam.

32. Videte ergo ut impleatis ceremonias atque iudicia, quae ego hodie ponam in conspectu vestro.

CAPUT XII.

Praecipit exterminari idololatram, decimas ac primitias reddi: sacrificia certo loco exolveri, & comedi; a sanguine & omni cibo immundo abstineri.

Eodem anno M. 2553. mense 11. ann. 40. ab exitu.

* Sup. 7. 25. 2. Mac. 12. 40.

1. **H**EC sunt praecipua atque iudicia, quae facere debetis in Terra, quam Dominus Deus patrum tuorum daturus est tibi, ut possideas eam cunctis diebus, & quibus super humum gradieris.

2. Subvertite omnia loca, in quibus coluerunt gentes, quas possessuri estis, deos suos super montes excelsos, & colles, & subter omne lignum frondosum.

3. * Dissipate aras eorum, & confringite statuas, lucos igne comburite, & idola comminuite: perdidit nomina eorum de locis illis.

4. Non facietis ita Domino Deo vestro: sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris, ut ponat nomen suum ibi, & habitet in eo, venietis:

5. & offeretis in loco illo holocausta & victimas vestras, decimas & primitias manuum vestrarum, & vota atque donaria, primogenita boum & ovium.

6. Et comedetis ibi in conspectu Domini Dei vestri: ac letabimini in cunctis, ad quae miseritis manum vos & domus vestrae, in quibus benedixerit vobis Dominus Deus vester.

8. Non facietis ibi quae nos hic facimus hodie, singuli quod sibi rectum videtur.
9. Neque enim usque in praesens tempus venistis ad requiem, & possessionem, quam Dominus Deus vester daturus est vobis.

10. Transibitis Iordanem, & habitabit in Terra, quam Dominus Deus vester daturus est vobis, ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum: & absque ullo timore habitetis.

11. in loco, quem elegerit Dominus Deus vester, ut sit nomen eius in eo. Illic omnia, quae praecipio, conferetis, holocausta, & hostias, ac decimas, & primitias manuum vestrarum: & quidquid praecipuum est in muneribus, quae voveritis Domino.

12. Ibi epulabimini coram Domino Deo vestro, vos & filij ac filiae vestrae, famuli & famulae atque Levites, qui in urbibus vestris commorantur. neque enim habet aliam partem & possessionem inter vos.

13. Cave ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris:

14. Sed in eo, quem elegerit Dominus, in una tribuum tuarum offeres hostias, & facies quaecumque praecipio tibi.

15. Sin autem comedere volueris, & te esus carni delectaverit, occide, & comede iuxta benedictionem Domini Dei tui, quam dedit tibi in urbibus tuis: sive immundum fuerit, hoc est, maculatum & debile: sive mundum, hoc est, integrum & sine macula, quod offerri licet, sicut capream & cervum, comedes.

16. absque esu dumtaxat sanguinis, quem super terram quasi aquam effundes.

17. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti & vini, & olei tui, primogenita armentorum, & pecorum, & omnia quae voveris, & sponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum:

18. sed coram Domino Deo tuo comedes ea, in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus & filia tua, & servus & famula, atque Levites, qui manet in urbibus tuis: & letaberis & reficieris coram Domino Deo tuo in cunctis, ad quae extenderis manum tuam.

19. Cave ne derelinquas Levitem in omni tempore quo versaris in terra.

20. * Quando dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut locutus est tibi, & volueris vesci carnibus, quas desiderat anima tua:

* Gen. 28. 14. Exod. 34. 24. Infr. 19. 8.

21. locus autem, quem elegerit Dominus Deus tuus ut sit nomen eius ibi, si procul fuerit, occides de armentis & pecoribus, quæ habueris, sicut præcepi tibi, & comedes in oppidis tuis, ut tibi placet.

22. Sicut comeditur caprea & cervus, ita vesceris eis: & mundus & immundus in commune vescetur.

23. Hoc solum cave, ne sanguinem comedas, sanguis enim eorum pro anima est: & idcirco non debes animam comedere cum carnibus:

24. sed super terram fundes quasi aquam, ut bene sit tibi & filiis tuis post te, cum feceris quod placet in conspectu Domini.

26. Quæ autem sanctificaveris, & voveris Domino, tolles, & venies ad locum, quem elegerit Dominus:

27. & offeres oblationes tuas carnem & sanguinem super altare Domini Dei tui sanguinem hostiarum fundes in altari: carnibus autem ipse vesceris.

28. Observa & audi omnia quæ ego præcipio tibi, ut bene sit tibi & filiis tuis post te in sempiternum, cum feceris quod bonum est & placitum in conspectu Domini Dei tui.

Infr. 19. 29. * Quando disperdiderit Dominus Deus tuus ante faciem tuam gentes, ad quas ingredièris possidendas, & possederis eas, atque habitaveris in terra earum:

30. cave ne imiteris eas, postquam te fuerint introeunte subversa; & requiras ceremonias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes istæ deos suos, ita & ego colam.

31. Non facies similiter Domino Deo tuo. Omnes enim abominationes, quas aversatur Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios & filias, & comburentes igni.

32. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas.

CAPUT XIII.

Pseudopropheta à Deo avertens occidi debet, quantumvis propinquus sit vel amicus, imò & urbs vastari funditis, cuius habitatores id facere conati fuerint.

Eodem Anno M. 2553. Ant. Chr. 1461.

1. **S**I surrexerit in medio tui propheta, aut qui somnium vidisse se dicat, & prædixerit signum atque portentum,

2. & evenerit quod locutus est, & dixerit tibi: Eamus, & sequamur deos

alienos quos ignoras, & serviamus eis:

3. non audies verba prophetæ illius aut somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum an non, in toto corde, & in tota anima vestra.

4. Dominum Deum vestrum sequimini, & ipsum timete, & mandata illius custodite, & audite vocem eius: ipsi servietis, & ipsi adhærebitis.

5. Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur: quia locutus est ut vos averteret a Domino Deo vestro, qui eduxit vos de Terra Ægypti, & redemit vos de domo servitutis: ut errare te faceret de via, quam tibi præcepit Dominus Deus tuus: & auferes malum de medio tui.

6. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus vel filia, sive uxor quæ est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis ut animam tuam, clam dicens: Eamus, & serviamus diis alienis, quos ignoras tu, & patres tui,

7. cunctarum in circuitu gentium, quæ iuxta vel procul sunt, ab initio usque ad finem terræ,

8. non acquiescas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus ut miseraris & occultes eum,

9. sed statim interficies. * sit primum manus tua super eum, & postea omnis populus mittat manum. *Infr. 17.*

10. Lapidibus obrutus necabitur: quia voluit te abstrahere a Domino Deo tuo, qui eduxit te de Terra Ægypti de domo servitutis:

11. ut omnis Israël audiens timeat, & nequaquam ultra faciat quippiam huius rei simile.

12. Si audieris in una urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum, dicentes aliquos:

13. Egressi sunt filij Belial de medio tui, & averterunt habitatores urbis suæ, atque dixerunt: Eamus, & serviamus diis alienis quos ignoratis:

14. quare sollicite & diligenter, rei veritate perspecta, si inveneris certum esse quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam,

15. statim percutes habitatores urbis illius in ore gladij, & delebis eam ac omnia, quæ in illa sunt, usque ad pecora.

16. quidquid etiam suppellectilis fuerit, congregabis in medio platearum eius, & cum ipsa civitate succendes, ita ut universa consumas Domino Deo tuo, & sit tu-

tumulus sempiternus. non ædificabitur amplius,

17. & non adhererebit de illo anathemate quidquam in manu tua: ut avertatur Dominus ab ira furoris sui, & misereatur tui, multiplicetque te sicut iuravit patribus tuis,

18. quando audieris vocem Domini Dei tui custodiens omnia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, ut facias quod placitum est in conspectu Domini Dei tui.

CAPUT XIV.

Gentium vitus super mortuo fugiendus: animalium mundorum & immundorum districtio: & decimas esse solvendas.

Eodem ann. 2553. 1. **F**ilii estote Domini Dei vestri: non vos incidetis, nec facietis calvitium super mortuo.

2. * quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo: & te elegit ut sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus, quæ sunt super terram.

3. * Ne comedatis quæ immunda sunt.

4. Hoc est animal, quod comedere debetis, Bovem, & ovem, & capram, & cervum & capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, orygem, camelopardalum.

6. Omne animal, quod in duas partes findit ungulam, & ruminat, comedetis.

7. De his autem, quæ ruminant, & ungulam non findunt, comedere non debetis, ut camelum, leporem, chærogryllum: hæc quia ruminant, & non dividunt ungulam, immunda erunt vobis.

8. Sus quoque quoniam dividit ungulam, & non ruminat, immunda erit: carnibus eorum non vescemini, & cadavera non tangetis.

9. Hæc comedetis ex omnibus quæ rantur in aquis: Quæ habent pinnulas & squamas, comedite:

10. quæ absque pinnulis & squamis sunt, ne comedatis, quia immunda sunt.

11. Omnes aves mundas comedite.

12. Immundas ne comedatis: aquilam scilicet, & gryphem, & haliaetum,

13. ixiõn, & vulturem ac milvum iuxta genus suum:

14. & omne corvini generis,

15. & struthionem, ac noctuam, & larum, atque accipitrem iuxta genus suum:

16. herodium ac cygnum, & ibin,

17. ac mergulum, porphyriõnem, & nycticoracem,

18. onocrotalum, & charadrium, singula in genere suo: upupam quoque & vespertilionem.

19. Et omne quod reptat & pennulas habet, immundum erit, & non comedetur.

20. Omne quod mundum est, comedite.

21. Quidquid autem morticum est, ne vescamini ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas est, da ut comedat, aut vende ei: quia tu populus sanctus Domini Dei tui es. * Non coques hæc in lacte matris suæ.

22. Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos singulos.

23. & comedes in conspectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit, ut in eo nomen illius invocetur, decimam frumenti tui, & vini, & olei, & primogenita de armentis & ovibus tuis: ut discas timere Dominum Deum tuum omni tempore.

24. Cùm autem longior fuerit via, & locus quem elegerit Dominus Deus tuus, tibi que benedixerit, nec poteris ad eum hæc cuncta portare,

25. vendas omnia, & in pretium rediges, portabisque manu tua, & proficisceris ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus:

26. & emes ex eadem pecunia quidquid tibi placuerit, sive ex armentis, sive ex ovibus, vinum quoque & siceram, & omne quod desiderat anima tua: & comedes coram Domino Deo tuo, & epularis tu & domus tua:

27. & Levites qui intra portas tuas est, cave ne derelinquas eum, quia non habet aliam partem in possessione tua.

28. Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus quæ nascuntur tibi eo tempore: & repones intra ianuas tuas.

29. Venietque Levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum, & peregrinus ac pupillus & vidua, qui intra portas tuas sunt, & comedent & saturabuntur: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris.

CAPUT XV.

Lex remissionis septimi anni in quos exercetatur: de servo Hebræo qui noluerit manumitti: de primogenitis Domino sanctificandis & comedendis.

Eodem
an. 2553.
Ant. Chr.
1451.

1. **S**eptimo anno facies remissionem, 2. quæ hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo, repetere non poterit, quia annus remissionis est Domini.

3. A peregrino & advena exiges: civem & propinquum repetendi non habebis potestatem.

4. Et omnino indigens & mendicus non erit inter vos: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra, quam traditurus est tibi in possessionem.

5. Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, & custodieris universa quæ iussit, & quæ ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi, ut pollicitus est.

6. Fœnerabis gentibus multis, & ipse a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis, & tui nemo dominabitur.

7. Si unus de fratribus tuis, qui morantur intra portas civitatis tuæ in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit: non obdurabis cor tuum, nec contrahas manum,

8. sed aperies eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum indigere perspexeris.

9. Cave ne forte subrepat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: Appropinquat septimus * annus remissionis: & avertas oculos tuos a paupere fratre tuo, nolens ei quod postulat mutuum commodare: ne clamet contra te ad Dominum, & fiat tibi in peccatum.

10. Sed dabis ei: nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore, & in cunctis, ad quæ manus miseris.

11. * Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ: idcirco ego præcipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum versatur in terra.

12. * Cùm tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, & sex annis servierit tibi, in septimo anno dimittes eum liberum:

13. & quem libertate donaveris, nequaquam vacuum abire patieris: 14. sed dabis vitaticum de gregibus, & de area, & torculari tuo, quibus Dominus Deus tuus benedixerit tibi.

15. Memento quod & ipse servieris in Terra Ægypti, & liberaverit te Dominus Deus tuus, & idcirco ego nunc præcipio tibi.

16. Sin autem dixerit: Nolo egredi: ed

quod diligat te, & domum tuam, & bene sibi apud te esse sentiat:

17. assumes subulam, & perforabis aurem eius in ianua domus tuæ, & serviet tibi usque in æternum. ancilla quoque similiter facies.

18. Non avertas ab eis oculos tuos, quando dimiseris eos liberos: quoniam iuxta mercedem mercenarij per sex annos servivit tibi: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus quæ agis.

19. De primogenitis, quæ nascuntur in armentis, & in ovibus tuis, quicquid est sexus masculini, sanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis, & non tondebis primogenita ovium.

20. In conspectu Domini Dei tui comedes ea per annos singulos in loco, quem elegerit Dominus, tu & domus tua.

21. * Sin autem habuerit maculam, vel claudum fuerit, vel cæcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Domino Deo tuo.

22. sed intra portas urbis tuæ comedes illud: tam mundus quam immundus similiter vescuntur eis quasi caprea, & cervo.

23. Hoc solum observabis, ut sanguinem eorum non comedas, sed effundes in terram quasi aquam.

CAPUT XVI.

Tres præcipue anni solennitates, Azymorum, Hebdomadarum, & Tabernaculorum: de iustis iudicibus constituendis, & de cavendo ab occasione idololatriæ.

1. **O**bserva mensem novarum frugum, & verni primum temporis, ut facias Phase Domino Deo tuo: quoniam in isto mense eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto nocte.

2. Immolabisque Phase Domino Deo tuo de ovibus, & de bobus in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen eius ibi.

3. Non comedes in eo panem fermentatum: Septem diebus comedes absque fermento afflictionis panem, quoniam in pavore egressus es de Ægypto: ut memineris diei egressionis tuæ de Ægypto, omnibus diebus vitæ tuæ.

4. Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus, & non remanebit de carnibus eius quod immo-

Eodem
anno M.
2553.
Ant. Chr.
1451.

latum est vesperè in die primo usque manè.

5. Non poteris immolare Phase in qualibet urbum tuarum, quas Dominus Deus tuus daturus est tibi;

6. sed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen eius ibi: immolabis Phase vesperè ad solis occasum, quando egressus es de Ægypto.

7. Et coques, & comedas in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, manèque consurgens, vades in tabernacula tua.

8. Sex diebus comedes azyma: & in die septima, quia collecta est Domini Dei tui, non facies opus.

9. Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die quâ falcem in segetem miseris.

10. & celebrabis diem festum hebdomadarum Domino Deo tuo, oblationem spontaneam manus tuæ, quam offeres iuxta benedictionem Domini Dei tui:

11. & epularis coram Domino Deo tuo, tu, filius tuus, & filla tua, servus tuus, & ancilla tua, & Levites qui est intra portas tuas, advena ac pupillus & vidua, qui morantur vobiscum: in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen eius ibi:

12. & recordaberis quoniam servus fueris in Ægypto: custodiesque ac facies quæ præcepta sunt.

13. Solemnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies, quando collegeris de area & torculari fruges tuas:

14. & epularis in festivitate tua, tu, filius tuus, & filla, servus tuus & ancilla, Levites quoque & advena, pupillus ac vidua qui intra portas tuas sunt.

15. Septem diebus Domino Deo tuo festa celebrabis in loco, quem elegerit Dominus: benedicetque tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis, & in omni opere manuum tuarum, erisque in lætitia.

16. Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui in loco quem elegerit in sollemnitate azymorum, in sollemnitate hebdomadarum, & in sollemnitate tabernaculorum. * Non apparebit ante Dominum vacuum:

17. sed offeret unusquisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem Domini Dei sui, quam dederit ei.

18. Iudices & magistris constitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi, per singulas tribus tuas:

* Exod. 23.
15. & 34.
20.
Eccli. 35.
6.

ut iudicent populum iusto iudicio, 19. nec in alteram partem declinent. * Non accipies personam, nec munera: quia munera excæcant oculos sapientium, & mutant verba iustorum.

20. Iustè quod iustum est persequeris: ut vivas & possideas Terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi.

21. Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare Domini Dei tui:

22. Nec facies tibi, neque constitues statuum: quæ odit Dominus Deus tuus.

CAPUT XVII.

Hostia deligenda, idololatria puniendâ; in gravi difficultate ad summum sacerdotem eiusque conciliam recurrendâ; & quæ regi eligendo sint observandâ.

1. **N**on immolabis Domino Deo tuo ovem, & bovem, in quo est macula, aut quippiam vitij: quia abominatio est Domino Deo tuo.

2. Cùm reperti fuerint apud te intra unam portarum tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui faciant malum in conspectu Domini Dei tui, & transgrediantur pactum illius,

3. ut vadant & serviant diis alienis, & adorent eos, solem & lunam, & omnem militiam celi, quæ non præcepit

4. & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter & verum esse repereris, & abominatio facta est in Israël:

5. educes virum ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portas civitatis tuæ, & lapidibus obruentur.

6. * In ore duorum, aut trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur, uno contra se dicente testimonium.

7. Manus testium prima interficiet eum, & manus reliqui populi extrema mittetur: ut auferas malum de medio tui.

8. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram: & iudicium intra portas tuas videris verba variari: surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus.

9. * Veniesque ad sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore: quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem.

10. Et facies quodcumque dixerint qui

* Exod. 23.
8.
Levit. 19.
15.
Sup. 1. 17.
Eccli. 20.
31.

Eodem
anno M.
2553.

* Infr. 19.
15.
Math. 18.
16.
2. Cor. 13.
1.
* Sup. 13.
9.

* 2. Par.
19. 8.

præsunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te

11. iuxta legem eius; sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram.

12. Qui autem superblerit, nolens obedire sacerdoti imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto iudicis, morietur homo ille, & auferes malum de Israël:

13. cunctusque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia.

14. Cum ingressus fueris Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam, habitaverisque in illa, & dixeris: Constituam super me regem, sicut ut habent omnes per circuitum nationes:

15. eum constitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus.

16. Cumque fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Ægyptum, equitatis numero sublevatus, præsertim cum Dominus præceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini.

17. Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum eius, neque argenti & auri immensa pondera.

18. Postquam autem sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium legis huius in volumine accipiens exemplar a sacerdotibus Leviticæ tribus,

19. & habebit secum, legetque illud omnibus diebus vite suæ, ut discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba, & ceremonias eius, quæ in lege præcepta sunt.

20. Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore regnet ipse, & filij eius super Israël.

CAPUT XVIII.

Sacerdotibus & Levitis pro possessione cedunt oblationes ac sacrificia: cavenda omnis superstitio: de vero propheta suscitando, & falso propheta interficiendo: quomodo verus a falso discernendus.

1. **NON** habebunt sacerdotes & Levitæ, & omnes qui de eadem tribu sunt, partem & hereditatem cum

reliquo Israël, quia sacrificia Domini, & oblationes eius cedent,

2. & nihil aliud accipient de possessione fratrum suorum: Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus est illis.

3. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo, & ab his qui offerunt victimas: sive bovem, sive ovem immolaverint, dabunt sacerdoti armum ac ventriculum:

4. * primidas frumenti, vini, & olei, & lanarum partem ex ovium tonsione.

5. Ipsum enim elegit Dominus Deus tuus de cunctis tribubus tuis; ut stet, & ministret nomini Domini ipse, & filij eius in sempiternum.

6. Si exierit Levites ex una urbium tuarum ex omni Israël in qua habitat, & voluerit venire, desiderans locum quem elegerit Dominus,

7. ministrabit in nomine Domini Dei sui, sicut omnes fratres eius Levitæ, qui stabunt eo tempore coram Domino.

8. Partem ciborum eandem accipiet, quam & ceteri: excepto eo, quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur.

9. Quando ingressus fueris Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, cave ne imitari velis abominationes illarum gentium.

10. * nec inveniat in te qui huret filium suum, aut filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos seiscitetur, & observet somnia atque auguria, nec sit maleficus,

11. nec incantator, nec qui pythones consulat, nec divinos, * aut quærat a mortuis veritatem.

12. omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delabit eos in introitu tuo.

13. perfectus eris, & absque macula cum Domino Deo tuo.

14. Gentes istæ, quarum possidebis terram augures & divinos audiunt: tu autem a Domino Deo tuo aliter institutus es.

15. * PROPHEtam de gente tua, & de fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum audies,

16. ut petisti a Domino Deo tuo * in Horeb, quando concio congregata est, atque dixisti: Ultra non audiam vocem Domini Dei mei, & ignem hunc maximum amplius non video, ne moriar.

17. Et ait Dominus mihi: Bene omnia sunt locuti.

18. * Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui: & ponam ver-

* Num. 18. 21.

* Lev. 20. 27.

* 1. Reg. 28. 7.

* Ioann. 1. 45. Act. 3. 22.

* Exod. 20. 21.

* Ioann. 1. 45.

verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia quæ præcepero illi.

19. qui autem verba eius, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam.

20. Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum deorum, interficietur.

21. Quòd si tacita cogitatione responderis: Quomodo possum intelligere verbum, quod Dominus non est locutus?

22. hoc habebis signum: Quod in nomine Domini propheta ille prædixerit, & non evenierit: hoc Dominus non est locutus, sed per tumorem animi sui propheta confinxit: & idcirco non timebis eum.

CAPUT XIX.

Separanda sex urbes refugij, & qui ad eas tibi confugient, & qui non de veris falsisque testibus, & de terminis non transferendis.

1. **CUM** disperdiderit Dominus Deus tuus gentes, quarum tibi traditurus est terram; & possederis eam, habitaverisque in urbibus eius & in adibus

2. * tres civitates separabis tibi in medio Terræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem,

3. sternens diligentem viam: & in tres æqualiter partes totam Terræ tuæ provinciam divides: ut habeat e vicino qui propter homicidium profugus est, quòd possit evadere.

4. Hæc erit lex homicidæ fugientis, cuius vita servanda est: Qui percusserit proximum suum nesciens, & qui heri & nudius tertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur:

5. sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna cadenda, & in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsus de manubrio amicum eius percusserit, & occiderit: hic ad unam supradictarum urbium confugiet, & vivet.

6. ne forsitan proximus eius, cuius effusus est sanguis, dolore stimulatus, persequatur, & apprehendat eum si longior via fuerit, & percutiat animam eius, qui non est reus mortis: quia nullum contra

eum, qui occisus est, odium prius habuisse monstratur.

7. Idcirco præcipio tibi, ut tres civitates æqualis inter se spatij divides.

8. * Cum autem dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut iuravit patribus tuis, & dederit tibi cunctam Terram, quam eis pollicitus est;

9. (si tamen custodieris mandata eius, & feceris, quæ hodie præcipio tibi, ut diligas Dominum Deum tuum, & ambules in viis eius omni tempore) addes tibi tres alias civitates, & supradictarum trium urbium numerum duplicabis:

10. ut non effundatur sanguis innoxius in medio Terræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi possidendam, ne sis sanguinis reus.

11. * Si quis autem odio habens proximum suum, insidiatus fuerit vitæ eius, surgensque percusserit illum, & mortuus fuerit, fugeritque ad unam de supradictis urbibus,

12. mittent seniores civitatis illius, & arripient eum de loco effugij, tradentque in manu proximi, cuius sanguis effusus est, & morietur.

13. Non misereberis eius, & auferes innoxium sanguinem de Israël, ut bene sit tibi.

14. Non assumes, & transferes terminos proximi tui, quos fixerunt priores in possessione tua, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in Terra, quam acceperis possidendam.

15. * Non stabit testis unus contra alium, quidquid illud peccati, & facinoris fuerit: sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum.

16. Si steterit testis mendax contra hominem, accusans eum prævaricationis,

17. stabunt ambo, quorum causa est, ante Dominum in conspectu sacerdotum & iudicum qui fuerint in diebus illis.

18. * Cumque diligentissime perscrutantes, invenerint falsum testem, dixisse contra fratrem suum mendacium:

19. reddet ei sicut fratri suo, facere cogitavit, & auferes malum de medio tui:

20. ut audientes ceteri timorem habeant, & nequaquam talia audeant facere.

21. Non misereberis eius, * sed animam pro anima, oculos pro oculis, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges.

Eodem ann. 2553.

* Num. 35. 11. Lev. 20. 2. 8.

* Gen. 28. 14. Exod. 34. 24. Sup. 12. 20.

* Num. 35. 20.

* Sup. 17. 6. Matth. 18. 16. 2. Cor. 13. 1.

* Dan. 13. 62.

* Exod. 21. 23. & 24. Levit. 24. 20. Matth. 5. 38.